

Vlaanderen
verbeelding werkt

Jeugdonderzoeksplatform

Facts & Figures: Religieuze beleving bij grootstedelijke jongeren tussen 2018 en 2023

Auteur: Fien Pauwels

Inleiding

De secularisering van de Vlaamse bevolking is een langdurig proces (Verschraegen & Abts, 2022). Op individueel niveau wordt secularisering gedefinieerd als een afname van persoonlijke religieuze overtuigingen, verminderd belang dat aan geloof wordt gehecht en een daling in religieuze praktijken, zoals kerkbezoeken (Barentsen & Foppen, 2020; Bernts & Berghuijs, 2016). Deze seculariseringstrend zet zich al voort sinds de jaren 1960. Ze vertoonde lange tijd geen tekenen van afzwakking, al werd ze wel doorkruist door migratiestromen van groepen die doorgaans wel sterk gelovig waren. In het algemeen is de samenleving steeds minder bezig met religiositeit, worden religieuze instituties steeds minder vaak bezocht en religieuze diensten minder vaak bijgewoond. Ook fungeert religie in toenemende mate minder als referentiekader voor maatschappelijke debatten (Verschraegen & Abts, 2022). De laatste jaren wordt er echter soms verwezen naar een vermeende “religious revival” bij jongeren of een heropleving van religiositeit (Díez García, 2025; Lee, 2024).

In verschillende landen geven recente statistieken aan dat jongeren relatief vaker deelnemen aan georganiseerde religie dan de oudere generaties. Zo blijkt uit onderzoek in Australië dat jongeren meer deelnemen aan religieuze diensten dan de oudere cohorten (NCLS Research, 2021). Ook in het Verenigd Koninkrijk rapporteren priesters een grotere opkomst van jongeren tijdens misvieringen, catecheses en Bijbelstudies. Het groter aantal gelovigen is volgens hen te verklaren door een grote toename van mensen die zich laten omdopen tot christen nadat zij actief een geloofskeuze maakten (Mohdin, 2025).

Een land waar vaak op deze trend wordt gewezen is de Verenigde Staten van Amerika. Met een groeiend conservatief sentiment onder de Amerikaanse jongeren (Cross, 2024; Mudde, 2022), wordt er vermeld dat jongeren, en specifiekere jonge mannen, zich meer religieus opstellen dan voorgaande generaties. Het bewijs is eerder anekdotisch en verwijst niet naar een algemene religieuze heropleving onder de Amerikaanse jeugd. Recente cijfers uit religieus onderzoek in de VS leveren geen bewijs voor een algemene religieuze heropleving, maar tonen wel enkele veranderingen in de religieuze beleving van jongeren (Smith, 2025; Stolz & Voas, 2023). De genderkloof tussen jonge mannen en vrouwen op het vlak van religiositeit, bijvoorbeeld, blijkt te verkleinen. Dit is echter voornamelijk omdat steeds minder jonge vrouwen aangeven religieus te zijn, en niet doordat jonge mannen meer religieus worden. Ook lijkt er zich een trend voor te doen waarbij jongeren minder sterk een afname van hun religiositeit vertonen bij het ouder worden (Smith, 2025).

Dichter bij Vlaanderen zijn er ook discussies over jongeren en hun religieuze beleving. In een recent Nederlands rapport werd een algemene seculariseringstrend vastgesteld (Vrije Universiteit Nederland, 2024). Terwijl Nederland in het verleden een voornamelijk christelijk (veelal protestants) land was, identificeert nu nog maar 27% van de bevolking zich als christelijk (Vrije Universiteit Nederland, 2024). Bij de jongere generaties lijkt er zich echter een trendbreuk voor te doen. Jongeren geven nu aan vaker naar de kerk te gaan dan vroeger. Ook blijkt dat Nederlandse jongeren een positievere visie hebben over de kerk en godsdienst (Van den Hemel, 2025; Van der Meulen, 2025; Vrije Universiteit Nederland, 2024). Hierbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat de onderzoekers in Nederland enkel keken naar het christelijk (protestants) geloof. De heropleving en beleving van religie bij andere denominaties werd niet onderzocht.

In Vlaanderen werd er eerder al anekdotisch bewijs geleverd voor een mogelijke heropleving van geloof bij Vlaamse jongeren. Zo verschenen er in 2025 enkele artikels in Vlaamse kranten die verwezen naar jongeren die terug op zoek zijn naar zingeving in het leven en zich daarom tot het geloof keren (Beckers, 2025; Beel, 2025). Er bestaan echter geen concrete cijfers over een mogelijke trend naar een heropleving en een toegenomen waardering voor religie onder jongeren. Daardoor blijft het onduidelijk of er echt sprake is van een bevolkingsbrede trend onder jongeren, dan wel dat specifieke niche-groepen onder andere via sociale media veel aandacht krijgen voor een intenser beleefd geloof. Daarom probeert deze *Facts & Figures* fiche te kijken naar hoe de religieuze beleving van jongeren mogelijk veranderde tussen 2018 en 2023.

Data

Deze *Facts & Figures* fiche gebruikt de twee grootstedelijke JOP-monitoren die werden afgenomen in 2018 en 2023. Deze monitor is een grootschalige bevraging van jongeren uit het Nederlandstalig secundair onderwijs en werd al drie keer afgenomen, een eerste keer in 2013, vervolgens in 2018 en in 2023. Deze bevestigingen zijn afgenomen bij jongeren in de grootsteden Brussel, Antwerpen en Gent, alsook bij een controlegroep in de rest van Vlaanderen. In deze analyses laten we deze controlegroep buiten beschouwing en focussen op jongeren die in grootsteden leven. Daar is namelijk meer religieuze diversiteit, wat relevant is voor de vraag die deze fiche behandelt. In zowel de bevraging van 2018 als 2023 werden jongeren bevraged over hun denominatie en hoe zij hun religie beleven (Lagaert et al., 2024; Pleysier et al., 2019).

Om ervoor te zorgen dat beide datasets met elkaar vergeleken kunnen worden, werd er een selectie gemaakt waarbij enkel de valide antwoorden op de vragen rond religie werden meegenomen. Omdat in 2018 enkel de jongeren uit de tweede en derde graad bevraged werden rond religie, werd er ook op dit criterium een selectie gemaakt. Dit zorgde voor een totaal van 5666 respondenten met een gemiddelde leeftijd van 16 jaar. De data uit beide monitoren worden in deze publicatie gewogen op basis van betrouwbare populatiestatistieken over geslacht, graad en onderwijsvorm zodat de twee steekproeven rechtstreeks vergelijkbaar met elkaar worden.

Religieuze denominatie werd gemeten aan de hand van de vraag "Hoe zou je jezelf omschrijven op godsdienstig of levensbeschouwelijk gebied?". Hierbij kregen de respondenten de keuze uit acht antwoordcategorieën: katholiek, protestant, christelijk maar niet katholiek of protestant, moslim, joods, vrijzinnig, niet gelovig en andere. De categorieën 'joods' en 'andere' werden in deze publicatie niet gebruikt aangezien zij een te klein aantal respondenten bevatten om betrouwbare uitspraken over te maken (samen 4,5% in 2023).

Het **belang dat jongeren hechten aan hun geloof** werd gemeten aan de hand van de vraag "Hoe belangrijk is geloof/spiritualiteit voor jou?". Jongeren kregen bij deze vraag de mogelijkheid te antwoorden door middel van een schaal gaande van heel onbelangrijk (1) tot heel belangrijk (5). Deze schaal werd omgezet naar een schaal van 0 tot 10 om de interpretatie ervan te vergemakkelijken.

Verder werd aan de jongeren gevraagd hoe streng zij de **geloofsregels van hun religie/godsdienst opvolgen** aan de hand van de vraag "De meeste religies hebben rituelen en geloofsregels. Hoe strikt volg je die van jouw geloof/religie op?". Respondenten konden deze vraag

beantwoorden aan de hand van een schaal die liep van helemaal niet strikt (1) tot heel strikt (5). Deze vraag werd niet gesteld aan de jongeren die aangaven vrijzinnig of niet gelovig te zijn in 2023 en aan de niet-gelovigen in 2018.

Ook werd er gepolst naar de frequentie waarmee jongeren **religieuze diensten bijwoonden** aan de hand van de vraag "Hoe vaak ga je tegenwoordig naar religieuze diensten (bv. kerk- of moskeebezoek)?" De antwoordcategorieën liepen hierbij van nooit (1) tot één of meerdere keren per week (5). Deze vraag werd niet gesteld aan de jongeren die aangaven vrijzinnig of niet gelovig te zijn in 2023.

De jongeren werden ook gevraagd in hoeverre ze akkoord gingen met enkele stellingen die uitmondden in twee schalen, enerzijds 'religieuze questoriëntatie' en anderzijds 'gepercipieerde sociaal-religieuze druk'. Onder **religieuze questoriëntatie** verstaan we een open en flexibele benadering van religieuze vraagstukken die ruimte laat voor twijfel. Deze werd gemeten aan de hand van een verkorte versie met vier items van de religieuze questoriëntatieschaal van Batson en Schoenrade (1991) namelijk:

- Twijfel is een belangrijk deel van mijn religieuze beleving
- Ervaringen in mijn leven doen me soms anders denken over mijn geloof
- Ik stel mijn religieuze overtuigingen in vraag
- Mijn mening over veel religieuze zaken verandert nog

Verder werd ook de mate waarin jongeren sociale druk ervaren om zich religieus te conformeren bevraagd. **Gepercipieerde sociaal-religieuze druk** verwijst naar de sociale druk die jongeren in religieus opzicht ondervinden vanuit hun ouders en leeftijdsgenoten (Van Droogenbroeck & Spruyt, 2020). Deze schaal werd gemeten aan de hand van volgende stellingen:

- Ik praat vaak met mijn vrienden over mijn geloof
- Mijn vrienden wijzen me erop als ik iets doe dat tegen mijn geloof is
- Mijn ouders verwachten dat ik leef volgens de regels van mijn geloof
- Ik praat vaak met mijn ouders over mijn geloof

Beide schalen werden gemeten met een vijfpuntenschaal die gaat van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'. Vervolgens werd van de individuele stellingen een samengestelde schaal gemaakt in dezelfde richting die varieert van 0 tot 10. Deze stellingen werden niet voorgelegd aan jongeren die aangaven niet gelovig te zijn.

Religieuze denominatie

Tabel 1. Frequentieverdeling religieuze denominatie 2023 (n: 1934)

	N	Percentage
Katholiek	236	12,2
Protestant	42	2,2
Christelijk, maar niet katholiek of protestant	216	11,2
Moslim	617	31,9
Vrijzinnig	107	5,5
Niet gelovig	716	37,0

De meest recente cijfers van de grootstedelijke monitor (2023) tonen aan dat het grootste deel van de jongeren aangeeft niet gelovig te zijn (37,0%). Deze groep wordt gevolgd door de jongeren die moslim zijn (31,9%). Op de derde plaats vinden we de katholieke jongeren (12,2%), die op de voet worden gevolgd door de jongeren die aangeven christelijk te zijn, maar niet katholiek of protestant (11,2%). Wij vermoeden dat deze groep vooral de jongeren zijn die een christelijke opvoeding hebben gekregen, maar niet zelf praktiserend zijn en de jongeren die eerder cultureel katholiek zijn, maar ook niet praktiserend. De kleinste groepen in onze dataset zijn de vrijzinnige jongeren (5,5%) en de protestantse jongeren (2,2%). De jongeren die aangaven joods te zijn, of een andere religie hadden, werden niet meegenomen in de analyse omdat deze een te kleine groep (samen 4,5% in 2023) vormden om betrouwbare uitspraken over te doen.

Denominatie naar achtergrondkenmerken

Om een beter beeld te krijgen van hoe verschillende denominaties sociaal verdeeld zijn, werd een regressieanalyse uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er geen over- of ondervertegenwoordiging is van één of meerdere denominaties bij mannen of vrouwen. Er zijn geen statistisch significante verschillen in denominatie naar gender. Gender is dus geen relevante verklarende factor voor religie in deze steekproef.

Locatie en onderwijsvorm zijn wel relevante verklarende factoren voor denominatie. In Antwerpen is er een grote mix van verschillende religies, met moslimjongeren als grootste groep (36,0%) gevolgd door de niet-gelovigen (30,8%). Antwerpen telt het kleinste aandeel niet-gelovige jongeren in vergelijking met Brussel (32,5%) en vooral Gent (47,2%). In Brussel vinden we het grootste aandeel moslimjongeren in vergelijking met de andere grootsteden (43,6%) en het kleinste aandeel christenen (zowel katholiek als protestants) (19,2%). Gent heeft het grootste percentage niet-gelovige jongeren (47,2%) en heeft een significant kleiner aandeel jongeren dat zich als moslim identificeert tegenover de andere grootsteden (18,3%). Ook geeft een groter aandeel jongeren in Gent aan christelijk, maar niet katholiek of protestants, te zijn (14,5%).

Ook naar de gevolgde onderwijsvorm zijn er significante verschillen tussen de denominaties. Er is een grote oververtegenwoordiging van niet-gelovige (45%) en vrijzinnige (7,5%) jongeren in het doorstroomonderwijs in vergelijking met het onderwijs met een arbeidsmarktfinaliteit en met een dubbele finaliteit. Daar tegenover staat een grote oververtegenwoordiging van moslimjongeren in richtingen met arbeidsmarkt- of dubbele finaliteit (dubbel: 45,5%; arbeidsmarkt: 54,4%).

Tabel 2. Regressieanalyse religieuze denominatie naar gender, locatie en onderwijsvorm in 2023 (n:1934)

	Gender		Locatie			Onderwijsvorm		
	Man	Vrouw	Antwerpen	Brussel	Gent	Doorstroom	Dubbel	Arbeid
Denominatie								
Katholiek	12,4%	12,0%	10,9%	10,6%	14,8%	13,1%	11,2	10,2%
Protestant	1,4%	2,6%	3,0%	2,2%	1,2%	2,3%	4,1%	0,7%
Christelijk, maar niet katholiek of protestant	10,5%	11,7%	11,1%	6,4%	14,5%	10,6%	14,0	11,1%
Moslim	34,0%	30,3%	36,8%	43,6%	18,3%	21,6%	45,5	54,4%
Vrijzinnig	6,3%	5,0%	7,4%	4,6%	4,1%	7,5%	3,3%	1,4%
Niet-gelovig	35,3%	38,3%	30,8%	32,5%	47,2%	45,0%	21,9	22,2%
p-waarde	0,410		<0,001			<0,001		

Vergelijking religieuze beleving tussen 2018 en 2023

Om te bekijken hoe jongeren hun religie/levensbeschouwing beleven en hoe dit veranderde tussen 2018 en 2023 maken we gebruik van vijf variabelen: belang van geloof, het opvolgen van de geloofsregels, bijwonen van religieuze diensten, religieuze questoriëntatie en gepercipieerde sociale religieuze druk.

Belang van geloof

Ten eerste, vergelijken we het belang dat jongeren aan hun geloof toekenden in 2018 en in 2023, op een schaal van 0 tot 10. Gemiddeld gaven jongeren aan dat ze hun geloof in 2018 ($\bar{x}=5,47$) significant belangrijker vonden dan in 2023 ($\bar{x}=4,67$). Zowel in 2018 als in 2023 zijn er significante verschillen gevonden in het belang dat aan geloof wordt gehecht naargelang de denominatie. In 2018 hechtten moslimjongeren ($\bar{x}=9,09$) en protestantse jongeren ($\bar{x}=8,46$) het grootste belang aan hun geloof. Niet-gelovige jongeren gaven aan het minst belang te hechten aan hun geloof ($\bar{x}=1,24$). Deze trend zette zich ook voort in 2023.

Om dit fenomeen verder te onderzoeken, werd het belang van geloof, opgesplitst naar denominatie, vergeleken tussen 2018 en 2023. Daaruit blijkt dat het belang dat jongeren schenken aan hun geloof niet significant veranderde voor katholieke ($\bar{x}_{2018}=5,21$; $\bar{x}_{2023}=4,99$), protestantse ($\bar{x}_{2018}=8,46$; $\bar{x}_{2023}=7,93$) en vrijzinnige ($\bar{x}_{2018}=3,14$; $\bar{x}_{2023}=3,07$) jongeren. De trend in de puntschatting is voor alle groepen wel duidelijk dalend. Voor christelijke jongeren die zich niet als katholiek of protestants identificeren, moslimjongeren, en jongeren die niet geloven werd wel een significante verandering vastgesteld. Bij de groep jonge moslims ($\bar{x}_{2018}=9,09$; $\bar{x}_{2023}=7,78$) en christenen die niet katholiek of protestant zijn ($\bar{x}_{2018}=5,29$; $\bar{x}_{2023}=4,75$) daalde het belang dat gehecht wordt aan het geloof tussen 2018 en 2023. Voor niet-gelovige jongeren geldt het omgekeerde patroon: zij rapporteerden in 2023 ($\bar{x}=1,93$) een significant hoger belang van hun niet-gelovig zijn dan in 2018 ($\bar{x}=1,24$). Het belang van geloof onder jongeren verschilt dus niet enkel significant tussen 2018 en 2023, maar deze verandering verschilt ook significant binnen de verschillende denominaties doorheen de jaren.

Tabel 3. Vergelijking belang van geloof tussen 2018 en 2023

	Algemeen	Katholiek	Protestant	Christelijk, maar niet katholiek of protestant	Moslim	Vrijzinnig	Niet gelovig	Sig. verschillen tussen groepen
2018	5,47	5,21	8,46	5,29	9,09	3,14	1,24	<,001
2023	4,67	4,99	7,93	4,75	7,78	3,07	1,93	<,001
sig. verschillen tussen meetmomenten	<,001	0,306	0,297	0,042	<,001	0,832	<,001	
sig. verschillen tussen meetmomenten en groepen	<,001							
F-waarde	32,726							
Eta ²	0,027							

Opvolgen van geloofsregels

Verder keken we naar hoe streng jongeren de geloofsregels van hun religie/godsdienst opvolgen. Hierbij werden de jongeren die aangaven vrijzinnig of niet gelovig te zijn niet bevraagd. In 2018 volgden moslimjongeren het strengst hun geloofsregels op ($\bar{x}=6,90$), op de voet gevolgd door protestantse jongeren ($\bar{x}=6,11$). Jongeren die katholiek zijn ($\bar{x}=3,35$) en jongeren die christelijk,

maar niet katholiek of protestant zijn ($\bar{x}=3,25$), geven aan hun geloofsregels het minst streng op te volgen. In 2023 geven moslimjongeren nog steeds aan hun geloofsregels het strengst op te volgen ($\bar{x}=6,40$), maar is dit verschil groter met protestantse jongeren ($\bar{x}=4,76$). Christelijke, maar niet katholieke of protestantse jongeren geven in 2023 aan dat zij hun geloofsregels het minst streng opvolgen ($\bar{x}=2,82$).

Ook bij het opvolgen van de geloofsregels zien we een significant verschil tussen 2018 en 2023. Jongeren in 2018 gaven aan dat zij hun geloofsregels strenger opvolgden ($\bar{x}=5,20$) dan de jongeren in 2023 ($\bar{x}=4,96$). Verder werd onderzocht of deze daling zich ook voordoet bij de verschillende denominaties. Bij katholieke jongeren ($\bar{x}_{2018}=3,35$; $\bar{x}_{2023}=3,29$) en jongeren die aangeven christelijk, maar niet katholiek of protestant te zijn ($\bar{x}_{2018}=3,25$; $\bar{x}_{2023}=2,82$), werd geen significante verandering vastgesteld in de mate waarin zij hun geloofsregels opvolgen. Bij protestantse jongeren ($\bar{x}_{2018}=6,11$; $\bar{x}_{2023}=4,76$) en moslimjongeren ($\bar{x}_{2018}=6,90$; $\bar{x}_{2023}=6,40$) stellen we wel een significante daling vast in hoe sterk zij hun geloofsregels opvolgen tussen 2018 en 2023. Naast significante verschillen tussen de verschillende denominaties, zijn er dus ook significante verschillen in de daling van de striktheid in het opvolgen van de geloofsregels tussen de verschillende denominaties doorheen de jaren.

Tabel 4. Vergelijking opvolging geloofsregels tussen 2018 en 2023

	Algemeen	Katholiek	Protestant	Christelijk, maar niet katholiek of protestant	Moslim	Vrijzinnig	Niet gelovig	Sig. verschillen tussen groepen
2018	5,20	3,35	6,11	3,25	6,90	/	/	<,001
2023	4,96	3,29	4,76	2,82	6,40	/	/	<,001
sig. verschillen tussen meetmomenten	0,029	0,761	0,001	0,076	<,001	/	/	
sig. verschillen tussen meetmomenten en groepen	<,001							
F-waarde	97,050							
Eta ²	0,005							

Bijwonen van religieuze diensten

Jongeren wonen significant meer religieuze diensten bij in 2023 dan in 2018. De score van 2,34, dat zich vrij vertaalt naar 'nooit of een paar keer per jaar', evolueerde naar een score van 4,59, dat ongeveer overeenkomt met 'een paar keer per jaar of ongeveer één keer per maand'. Zowel in 2018 als in 2023 zijn er significante verschillen in het bijwonen van religieuze diensten tussen de verschillende denominaties. Zo geven in beide metingen jongeren die protestant zijn aan dat zij het vaakst een religieuze dienst bijwonen ($\bar{x}_{2018}=5,05$; $\bar{x}_{2023}=6,03$). In 2018 gaven katholieke jongeren aan dat zij het minst vaak religieuze diensten bijwoonden (2,26), maar in 2023 rapporteerden de christelijke, maar niet katholieke of protestantse jongeren de laagste participatie aan religieuze diensten (2,42).

Ook zijn er verschillen tussen de denominaties naargelang de trend in het bijwonen van religieuze diensten. Jongeren die katholiek ($\bar{x}_{2018}=2,26$; $\bar{x}_{2023}=3,11$) of moslim ($\bar{x}_{2018}=3,92$; $\bar{x}_{2023}=5,86$) zijn, geven aan dat zij significant meer religieuze diensten bijwonen in 2023 dan in 2018. Zo valt op dat moslimjongeren in 2018 een score van 3,92 hadden, wat zich vertaalt naar een paar keer per jaar religieuze diensten bijwonen. Dit steeg in 2023 naar een score van 5,86, wat ongeveer overeenkomt met één keer per maand een religieuze dienst bijwonen. Protestantse jongeren en jongeren die christelijk, maar niet katholiek of protestant zijn, vertonen geen significante verschillen in het bijwonen van religieuze diensten tussen 2018 en 2023.

Tabel 5. Vergelijking bijwonen religieuze diensten tussen 2018 en 2023

	Algemeen	Katholiek	Protestant	Christelijk, maar niet katholiek of protestant	Moslim	Vrijzinnig	Niet gelovig	Sig. verschillen tussen groepen
2018	2,34	2,26	5,05	2,45	3,92	/	/	<,001
2023	4,59	3,11	6,03	2,42	5,86	/	/	<,001
sig. verschillen tussen meetmomenten	<,001	<,001	0,155	0,873	<,001	/	/	
sig. verschillen tussen meetmomenten en groepen	<,001							
F-waarde	30,924							
Eta ²	0,019							

Omdat een gemiddelde score van deelname aan religieuze diensten minder betekenisvol is dan de gerapporteerde gemiddeldes voor andere aspecten van religiositeit, wordt in Tabel 6 ter verdere illustratie de verdeling van het bijwonen van religieuze diensten per denominatie en meetjaar weergegeven. Deze tabel biedt een concreet overzicht van de onderliggende proporties waaruit de eerder besproken verschillen en evoluties voortkomen.

Tabel 6. Overzicht van proporties per denominatie per meetjaar voor het bijwonen van religieuze diensten

	Algemeen		Katholiek		Protestant		Christelijk, maar niet katholiek of protestant		Moslim	
	2018	2023	2018	2023	2018	2023	2018	2023	2018	2023
Nooit	40.3%	21.7%	21.6%	25.7%	28.4%	43.5%	28.4%	43.5%	15.7%	12.6%
Een paar keer per jaar	30.2%	26.5%	57.5%	45.2%	45.9%	32.7%	45.9%	32.7%	27.3%	17.3%
Eén keer per maand	22.2%	15.5%	18.8%	13.9%	17.8%	13.1%	17.8%	13.1%	42.2%	17.2%
Meerdere keren per maand, maar niet wekelijks	5.8%	19.2%	1.5%	9.1%	6.3%	5.6%	6.3%	5.6%	11.4%	29.1%
Eén of meerdere keren per week	1.6%	17.1%	0.6%	6.1%	1.7%	5.1%	1.7%	5.1%	3.4%	23.8%

Religieuze questoriëntatie

Jongeren werden verder ook bevraagd over hun religieuze questoriëntatie. In 2018 behaalden jongeren een gemiddelde score van 4,06 op een schaal van 0 tot 10. Dit groeide tot 4,34 op een schaal van 0 tot 10 in 2023. Dit is een significante stijging die aantoont dat jongeren meer ruimte laten voor twijfel over hun geloof of levensbeschouwelijke overtuiging. Zowel in 2018 als in 2023 zijn er significante verschillen in religieuze questoriëntatie tussen de verschillende denominaties. Moslims twijfelen het minst over hun religie ($\bar{x}_{2018}=3,68$; $\bar{x}_{2023}=3,93$), gevolgd door de vrijzinnigen ($\bar{x}_{2018}=4,19$; $\bar{x}_{2023}=4,20$). Katholieke jongeren geven in 2018 aan dat zij het meeste ruimte laten voor twijfel ($\bar{x}=4,80$), maar in 2023 twijfelen de protestanten het vaakst ($\bar{x}=5,94$). Ook in 2023 twijfelen moslimjongeren het minst vaak aan hun geloof ($\bar{x}=3,93$).

Er is geen algemeen significant verschil tussen de verschillende denominaties wat betreft de trend in religieuze questoriëntatie tussen 2018 en 2023. Katholieke, christelijke, maar niet katholieke of protestantse, vrijzinnige en moslimjongeren vertonen ook geen significante stijging of daling. Enkel

bij protestantse jongeren zien we een significante stijging in religieuze questoriëntatie tussen 2018 en 2023.

Tabel 7. Vergelijking religieuze questoriëntatie tussen 2018 en 2023

	Algemeen	Katholiek	Protestant	Christelijk, maar niet katholiek of protestant	Moslim	Vrijzinnig	Niet gelovig	Sig. verschillen tussen groepen
2018	4,06	4,80	4,45	4,45	3,68	4,19	/	<,001
2023	4,34	4,86	5,94	4,58	3,93	4,20	/	<,001
sig. verschillen tussen meetmomenten	0,002	0,738	<,001	0,545	0,056	0,974	/	
sig. verschillen tussen meetmomenten en groepen	0,053							
F-waarde	2,340							
Eta ²	0,003							

Gepercipieerde sociaal-religieuze druk

Tot slot werd de gepercipieerde sociaal-religieuze druk vergeleken tussen 2018 en 2023. Hierbij wordt geen significante groei of daling vastgesteld in de algemene gepercipieerde sociaal-religieuze druk. Jongeren in 2023 geven dus aan gemiddeld evenveel sociale druk te ervaren om zich religieus te conformeren als in 2018. Echter zijn er wel significante verschillen tussen de verschillende denominaties. In 2018 rapporteerden vrijzinnige jongeren de laagste mate van sociaal-religieuze druk ($\bar{x}=1,60$). Protestantse jongeren ervoeren meer druk ($\bar{x}=5,13$), terwijl moslimjongeren ($\bar{x}=6,34$) de meeste sociaal-religieuze druk ervoeren. Dit patroon zien we ook in 2023.

Tabel 8. Vergelijking gepercipieerde sociaal-religieuze druk tussen 2018 en 2023

	Algemeen	Katholiek	Protestant	Christelijk, maar niet katholiek of protestant	Moslim	Vrijzinnig	Niet gelovig	Sig. verschillen tussen groepen
2018	4,79	2,23	5,13	2,42	6,34	1,60	/	<,001
2023	4,70	2,93	5,94	2,70	6,64	1,88	/	<,001
sig. verschillen tussen meetmomenten	0,425	<,001	0,083	0,261	0,003	0,318	/	
sig. verschillen tussen meetmomenten en groepen	0,417							
F-waarde	0,979							
Eta ²	0,001							

Hoewel het algemene gemiddelde van gepercipieerde religieuze sociale druk tussen 2018 en 2023 niet significant veranderde, laten sommige subgroepen, met name katholieke en moslimjongeren,

een significante toename zien. De rangorde van de groepen bleef echter stabiel, en de interactie tussen meetmoment en denominatie is niet significant¹.

Conclusie

Uit de resultaten van deze *Facts & Figures* fiche blijkt dat er verschillen zijn in hoe grootstedelijke jongeren religie en levensbeschouwing ervaren en dat er ook verschillen optreden in de ervaringen van jongeren tussen 2018 en 2023. Ook doen er zich verschillen voor tussen de drie grootsteden. In Antwerpen en in Brussel identificeert het grootste deel van de jongeren zich als moslim, terwijl in Gent de niet-gelovigen de grootste groep vormen. Ook op basis van onderwijsvorm werden er verschillen gevonden. Jongeren in het doorstroomonderwijs zijn vaker niet gelovig en vrijzinnig tegenover de jongeren in de andere onderwijsvormen. Moslimjongeren zijn dan weer oververtegenwoordigd in richtingen met arbeidsmarkt- of dubbele finaliteit.

De analyses tonen verder aan dat er tussen 2018 en 2023 verschillen opgetreden zijn in de manier waarop jongeren hun religie/levensbeschouwing ervaren. In deze fiche zien we dalende trends op aspecten die te maken hebben met de individuele religieuze belevingen van jongeren. Zo hechten jongeren in het algemeen minder belang aan hun religie/levensbeschouwing en ze volgen ook minder streng de geloofsregels van hun religie/godsdienst op. Tevens tonen de resultaten dat jongeren in 2023 over het algemeen meer ruimte laten voor twijfel over hun geloof dan in 2018. Samengenomen suggereren deze resultaten dat religie een minder belangrijke plaats is gaan innemen in het persoonlijk leven van jongeren en ze er meer reflectief mee omgaan. Deze tendens doet zich bij alle religieuze denominaties voor.

Tegelijkertijd tonen de resultaten aan dat het sociale en praktische aspect van geloof wél aan een opmars bezig is onder jongeren. Katholieke en moslimjongeren geven in 2023 significant vaker aan geloofsdiensten bij te wonen. Beide groepen rapporteren ook hogere scores op ervaren sociale druk rond religieuze overtuigingen.

Samengenomen, tonen deze bevindingen een heel bijzonder beeld. Alleen door verschillende aspecten van religieuze beleving afzonderlijk te bestuderen, krijgt men zicht op twee tendensen die in tegengestelde richting bewegen. Voorlopig zijn zowel de oorzaken als de gevolgen van deze trends onduidelijk en overstijgen reflecties hierover de scope van deze *Facts & Figures* fiche. Het lijkt wel belangrijk ze te blijven monitoren en daarbij vragen te beantwoorden zoals 'wordt religie meer een voorwerp van intergroepsdynamieken bij Vlaamse jongeren?'.

¹ Deze tabel is een typisch voorbeeld van de Simpson's paradox. Deze paradox verwijst naar een fenomeen waarbij een trend bij verschillende categorieën lijkt te ontstaan (in dit geval een verhoging in gepercipieerde sociaal-religieuze druk), maar deze verdwijnt of omkeert bij de combinatie van de verschillende groepen (in dit geval een gemiddelde daling) (Data science discovery, 2026). Deze vertekening wordt hier veroorzaakt door de verschillen in omvang van de denominaties in 2018 en 2023.

Referenties

- Barentsen, J., & Foppen, A. (2020). Post-christendom context in Nederland en België. *Religieuze Leiderschap in Post-Christelijk Nederland*, 17–36. https://www.academia.edu/44703923/Post_christendom_context_in_Nederland_en_Belgi%C3%AB
- Batson, C. D., & Schoenrade, P. A. (1991). Measuring Religion as Quest: 1) Validity Concerns Measuring Religion as Quest: 1) Validity Concerns*. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 30(4), 416–429.
- Beckers, K. (2025). Van abortus tot homohuwelijk: allemaal doodzondes, tenzij je berouw toont, predikt Amerikaan Franklin Graham op de Heizel. *De Standaard*.
- Beel, V. (2025). Het gaat snel bergaf met de kerk in ons land, al vinden meer mensen hun geloof op latere leeftijd. *De Standaard*.
- Bernts, T., & Berghuijs, J. (2016). *God in Nederland 1966-2015*. Ten Have.
- Cross, P. (2024). Young people increasingly embrace conservatism. *The Financial Post*.
- Data science discovery. (2026). *Simpson's Paradox*. University of Illinois Urbana-Champaign. <https://discovery.cs.illinois.edu/learn/Basics-of-Data-Science-with-Python/Simpsons-Paradox/>
- Díez García, R. (2025). Youth in Spain: moving right? A liberal-conservative view. *Revista Espanola de Sociologia*, 34(3). <https://doi.org/10.22325/fes/res.2025.273>
- Lagaert, S., Pleysier, S., Put, J., Siongers, J., Spruyt, B., & Bradt, L. (2024). *Jongeren in cijfers en letters 5*. Owl Press.
- Lee, S. C. (2024). Anti-Gender Politics, Economic Insecurity, and Right-Wing Populism: The Rise of Modern Sexism among Young Men in South Korea. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*. <https://doi.org/10.1093/sp/jxae016>
- Mohdin, A. (2025). 'A revival is happening': Church hails resurgence among young in UK. *The Guardian*.
- Mudde, C. (2022). The Far-Right Threat in the United States. *Source: The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 699, 101–115. <https://doi.org/10.2307/27253343>
- NCLS Research. (2021). *Young people most frequent attenders at religious services*.
- Pleysier, S., Put, J., Siongers, J., Spruyt, B., & Bradt, L. (2019). *Jongeren in cijfers en letters 4*. Acco.
- Smith, G. (2025). *Religion Holds Steady in America*. <https://doi.org/doi:10.58094/dkqp-6k90>
- Stolz, J., & Voas, D. (2023). Explaining Religious Revival in the Context of Long-Term Secularization. *Religions*, 14(6). <https://doi.org/10.3390/rel14060723>
- Van den Hemel, E. (2025). "De comeback van de christen"? *Religie & Samenleving*, 20(3). <https://doi.org/10.54195/RS.24928>
- Van der Meulen, M. (2025). Een andere ordening van religie en geloof. *Religie & Samenleving*, 20(3). <https://doi.org/10.54195/RS.24688>
- Van Droogenbroeck, F., & Spruyt, B. (2020). Social pressure for religious conformity and anti-gay sentiment among Muslim and Christian youth. *Educational Psychology*, 40(2), 227–248. <https://doi.org/10.1080/01443410.2019.1622651>
- Verschraegen, G., & Abts, K. (2022). De Kerk in Vlaanderen in de naoorlogse periode : enkele trends en cijfers. In *De kerk in Vlaanderen* (pp. 19–40). Pelckmans.
- Vrije Universiteit Nederland. (2024). *Samenvatting Onderzoek God in Nederland 2024*.